

D E K R E T

z dnia 12 listopada 1946 r.

Przepisy ogólne prawa cywilnego.

Na podstawie ustawy z dnia 3 stycznia 1945 r. o trybie wydawania dekretów z mocą ustawy (Dz. U. R. P. Nr 1, poz. 1) — Rada Ministrów postanawia, a Prezydium Krajowej Rady Narodowej zatwierdza, co następuje:

Art. 1. Przepisy prawa osobowego, prawa małżeńskiego, prawa małżeńskiego majątkowego, prawa rodzinnego, prawa opiekuńczego, kodeksu zobowiązań, prawa rzeczowego, prawa spadkowego oraz inne przepisy prawa cywilnego uzupełniają się przepisami, zawartymi w artykułach poniższych.

Art. 2. Zwyczaj może mieć moc przepisu ustawy, jeżeli jest powszechny w Państwie.

Art. 3. Jeżeli ani ustawa, ani prawo zwyczajowe nie daje podstaw do rozstrzygnięcia przypadku, będącego przedmiotem rozpoznania, sąd ustali podstawę rozstrzygnięcia samodzielnie, kierując się interesem społecznym oraz uzasadnionymi interesami stron.

Art. 4. Ustawa nie ma mocy wstecznej, chyba że szczególnie przepis stanowi inaczej.

Art. 5. § 1. Prawa prywatne winny być wykonywane zgodnie z ich treścią, w sposób odpowiadający ich celowi społecznemu i wymaganiom dobrej wiary.

§ 2. Działania sprzeczne z powyższym przepisem nie mogą być uważane za wykonywanie prawa i nie korzystają z ochrony.

Art. 6. Samopomoc jest dopuszczalna tylko w przypadkach przewidzianych w ustawie.

Art. 7. Jeżeli ustawa nie stanowi inaczej, ciężar dowodu spoczywa na tym, kto swoje prawo wywodzi z faktu będącego przedmiotem dowodu.

Art. 8. Jeżeli ustawa uzależnia skutki prawne od dobrej lub złej wiary, domniemywa się istnienie dobrej wiary.

Art. 9. § 1. Jeżeli ustawa nie stanowi inaczej, uprawnienie do rozporządzania prawem według ustawy zbywalnym nie może być wyłączone ani ograniczone przez czynność prawną.

§ 2. Przepis powyższy nie wyłącza dopuszczalności zobowiązania, że uprawniony nie dokona oznaczonych rozporządzeń.

Art. 10. Przepisy kodeksu zobowiązań o oświadczeniach woli stosuje się odpowiednio, w braku przepisów szczególnych, do oświadczeń woli przewidzianych w innych przepisach prawa cywilnego.

Art. 11. Przepisy kodeksu zobowiązań o obliczaniu terminów stosuje się, w braku przepisów szczególnych, także do terminów przewidzianych w innych przepisach prawa cywilnego.

Art. 12. Przepisy kodeksu zobowiązań o przedawnieniu wierzytelności stosuje się odpo-

wiednio, w braku przepisów szczególnych, do przedawnienia innych praw i roszczeń majątkowych.

Przepisy wprowadzające

Art. 13. § 1. Z dniem wejścia w życie niniejszego dekretu tracą moc nieuchylone dotychczas przepisy kodeksu cywilnego Królestwa Polskiego, kodeksu Napoleona, kodeksu cywilnego austriackiego, kodeksu cywilnego niemieckiego z wyjątkiem przepisów tego kodeksu dotyczących fundacji i odpowiedzialności za szkody, wyrządzone przez urzędników wskutek naruszenia obowiązków służbowych, oraz przepisy tomu X cz. 1 Zводу Praw.

§ 2. Tracą nadto moc przepisy innych ustaw, o ile dotyczą przedmiotów dekretem niniejszym objętych. W szczególności tracą moc art. XVII § 1 pkt 1 przepisów wprowadzających kodeks postępowania cywilnego oraz art. XLII ustawy zaprowadzającej procedurę cywilną z dnia 1 sierpnia 1895 r. (Dz. u. p. austr. Nr 112).

Art. 14. W kodeksie zobowiązań wprowadza się zmiany następujące:

1) W dziale drugim tytułu drugiego dodaje się nowy rozdział III¹ w brzmieniu:

„Rozdział III¹. Okazanie rzeczy lub dokumentu.

Art. 133¹. Ten, komu służy roszczenie dotyczące rzeczy lub kto uprawdopodobni, że mu takie roszczenie służy, może żądać od posiadacza, jeżeli to jest potrzebne do dochodzenia roszczenia, ażeby mu rzecz okazał albo umożliwił jej zbadanie.

Art. 133². Kto ma interes prawny w zbadaniu dokumentu znajdującego się w cudzym posiadaniu może żądać od posiadacza, ażeby mu umożliwił zbadanie dokumentu, jeżeli dokument był sporządzony w interesie żądającego albo jeżeli dotyczy stosunku prawnego między nim i inną osobą lub rokowań w przedmiocie czynności prawnej między nim i inną osobą.

Art. 133³. § 1. Okazanie lub zbadanie rzeczy albo zbadanie dokumentu winno nastąpić w miejscu, gdzie rzecz albo dokument się znajduje; jednakże z ważnych powodów każda ze stron może żądać, ażeby nastąpiło ono w innym miejscu.

§ 2. Koszty i niebezpieczeństwo, związane z okazaniem lub zbadaniem rzeczy albo zbadaniem dokumentu, ponosi żądający. Posiadacz może odmówić żądaniu, dopóki nie otrzyma zaliczki na koszty oraz w razie potrzeby także odpowiedniego zabezpieczenia“.

2) Po art. 211 dodaje się nowe art. 211¹, 211², 211³ w brzmieniu:

„Art. 211¹. § 1. Zobowiązany do wydania oznaczonej masy majątkowej albo zbioru rzeczy lub do udzielenia wiadomości o takiej masie albo o takim zbiorze winien przedstawić uprawnionemu spis przedmiotów wchodzących w skład masy majątkowej albo rzeczy należących do zbioru.

§ 2. Jeżeli istnieje uzasadnione przypuszczenie, że przedstawiony spis nie jest rzetelny lub dokładny, uprawniony może żądać, aby zobowiązany złożył zapewnienie przed sądem, że sporządził spis według najlepszej wiedzy i sumienia“.

„Art. 211². § 1. Zobowiązany do złożenia rachunku z zarządu powinien przedstawić uprawnionemu zestawienie wpływów i wydatków na piśmie wraz z niezbędnymi dowodami.

§ 2. Obowiązek przedstawienia ksiąg prowadzonych według zasad prawidłowej rachunkowości istnieje tylko w przypadkach, gdy prowadzenie takich ksiąg jest w danych stosunkach przyjęte“.

„Art. 211³. Jeżeli zobowiązany do złożenia rachunku z zarządu nie może przedstawić należytego zestawienia wpływów, uprawniony może od niego żądać, aby złożył zapewnienie przed sądem, że sporządził zestawienie według najlepszej wiedzy i sumienia“.

3) W dziale pierwszym tytułu czwartego dodaje się nowy rozdział III¹ w brzmieniu:

„Rozdział III¹. Wykonanie obowiązku zabezpieczenia.

Art. 211⁴. Kto jest zobowiązany dać zabezpieczenie, może to uczynić:

- 1) przez złożenie pieniędzy mających obieg prawny w Polsce lub papierów wartościowych do depozytu sądowego;
- 2) przez ustanowienie zastawu na rzeczach ruchomych lub na papierach wartościowych;
- 3) przez ustanowienie hipoteki na nieruchomości położonej w Polsce lub na wierzytelności hipotecznej obciążającej nieruchomości położoną w Polsce.

Art. 211⁵. Rozporządzenie Ministra Skarbu wydane w porozumieniu z Ministrem Sprawiedliwości określi papiery wartościowe, które mogą służyć jako zabezpieczenie w rozumieniu przepisów niniejszych, oraz stosunek wartości imiennej tych papierów do wysokości zabezpieczenia.

Art. 211⁶. § 1. Jeżeli zabezpieczenie nastąpiło przez złożenie pieniędzy lub papierów wartościowych do depozytu sądowego, uprawniony do zabezpieczenia uzyskuje na nich ustawowe prawo zastawu.

§ 2. Jednakże zobowiązany do zabezpieczenia może zastępować złożone pieniądze papierami wartościowymi, a złożone papiery wartościowe innymi papierami wartościowymi lub pieniędzmi.

Art. 211⁷. § 1. Rzeczy ulegające zepsuciu lub pogorszeniu oraz rzeczy, których przechowywanie pociągałoby za sobą nadmierne trudności lub koszty, nie mogą służyć do zabezpieczenia w rozumieniu przepisów niniejszych.

§ 2. Wysokość zabezpieczenia przez oddanie rzeczy w zastaw wynosi dwie trzecie ich wartości szacunkowej w chwili ustanowienia zastawu. Jednakże gdy chodzi o przedmioty z kruszców szlachetnych, wysokość zabezpieczenia nie może być uznana za niższą od wartości zawartego w nich kruszcu.

Art. 211⁸. § 1. Wysokość zabezpieczenia przez ustanowienie hipoteki wynosi najwyżej dwie trzecie wartości nieruchomości obciążonej, a jeżeli hipoteka została ustanowiona na wierzytelności hipotecznej — najwyżej połowę sumy tej wierzytelności.

§ 2. Przy obliczaniu wysokości zabezpieczenia potrąca się wartość obciążeń, mających pierwszeństwo przed hipoteką ustanowioną w celu zabezpieczenia.

Art. 211⁹. § 1. Jeżeli zobowiązany nie może dać zabezpieczenia, przewidzianego w artykułach poprzedzających, sąd może zezwolić na zabezpieczenie przez poręczenie, jeżeli uzna je za dostateczne.

§ 2. Kto udzielił poręczenia w celu zabezpieczenia w rozumieniu przepisów niniejszych, uważany jest za poręczyciela solidarnego“.

Art. 15. § 1. Zapewnienie, przewidziane w art. 14 pkt 2 niniejszego dekretu, może być złożone, według wyboru zobowiązanego, bądź przed sądem grodzkim, w którego okręgu ma nastąpić przedstawienie spisu lub złożenie rachunku, bądź przed sądem grodzkim, w którego okręgu zobowiązany ma miejsce zamieszkania.

§ 2. Jeżeli zapewnienie ma być złożone w toczącym się postępowaniu sądowym, winno ono być złożone przed sądem, przed którym toczy się postępowanie.

§ 3. Złożenie fałszywego zapewnienia pociąga za sobą taką samą odpowiedzialność karną, jak fałszywe zeznanie przed sądem. Sąd winien uprzedzić o tej odpowiedzialności składającego zapewnienie.

Przepisy końcowe.

Art. 16. Wykonanie niniejszego dekretu porucza się Ministrowi Sprawiedliwości.

Art. 17. Dekret niniejszy wchodzi w życie z dniem 1 stycznia 1947 r.

Prezydent Krajowej Rady Narodowej:

Bolesław Bierut

Prezes Rady Ministrów:

Edward Osóbka-Morawski

Minister Sprawiedliwości:

Henryk Świątkowski